

A HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI ORSZÁGZÁSZLÓ RÖVID TÖRTÉNETE

AZ ORSZÁGZÁSZLÓ A KOSSUTH TÉREN
(Forrás: Korabeli képeslap)

Az 1920. június 4-i trianoni diktátumot követően Magyarországon a különböző szervezetek Trianon ellenes tüntetései mindennaposak voltak. Már 1920 közepén felvetődött a gondolat, hogy az elszakított területekre emlékeztető szoborcsoportot állítsanak fel Budapesten. Négy szobor készült el: a *Nyugat* Sidló Ferenc, az *Észak* Kisfaludi Strobl Zsigmond, a *Kelet* Pásztor János, a *Dél* Szentgyörgyi István alkotása. Felszentelésükre 1921. január 16-án került sor Budapesten, a Szabadság téren.

Urmánczy Nándor 1925-ben tett javaslatot egy olyan zászlórúd felállítására, amelyen az állandóan félárbocra engedett magyar zászló a magyar feltámadás és a magyar egység eszméit hirdeti. Az *Ereklyés Országzászlót*, melyet Lechner Jenő tervezett, 1928. augusztus 20-án avatták fel szintén Budapesten, a Szabadság téren. A közel 19 méter magas zászlórúd, az irredenta szobrokkal együtt a legnagyobb hatást keltő, a revíziós mozgalmat erősítő monumentuma volt Magyarországnak.

Az *Ereklyés Országzászló* csak a kezdet volt, amit mintegy 2200 vidéki országzászló felállítása követett.

Az országzászlóval kapcsolatos első tudósítás a *Vásárhelyi Reggeli Újság* 1932. augusztus 5-i számában olvasható, ahol arról értesülhetünk, hogy a Turul Szövetségbe tömörült hódmezővásárhelyi egyetemi és főiskolai hallgatók gróf Bercsényi Miklós Bajtársi Vegyestörzse mozgalmat indít azért, hogy városunkban is felállítsanak egy országzászlót.

Az országzászló ügyében készített díszes emlékiratot 1932. augusztus 13-án nyújtották át Endrey Béla polgármester-helyettesnek, melyet eljuttattak még Urmánczy Nándornak, az *Ereklyés Országzászló* Nagybizottságának elnökének, valamint vitéz dr. Kozma Györgynek, a Revíziós Liga helyi vezetőjének is. „*Álljon, lobogjon a zászló, hirdesse, hogy ennek a 60 ezer lakosú városnak minden polgára tudja, mi a kötelessége, hirdesse, hogy itt 60 ezer ember máris készen áll a végső leszámolás órájára, amikor újra szükség lesz a vásárhelyi katonák hősiességére, izmaira, a hazafias közönség már tapasztalt, bátor magatartására, lelkesedésre, minden szívdobbanásra - mindarra, amivel tartozunk ennek a földnek azért, hogy itt születünk, hogy ennek a földnek a kenyerét esszük míg élünk, s rögei közt, ha meghalunk, nyugodni sem tudnánk, míg testvéreinken csörög az oláh, cseh, rác bilincs!*”- olvashatjuk a lap hasábjain.

A turulosok 1932. október végén lépéseket tettek, hogy az országzászló felállításához szükséges összeget előteremtsék. Elhatározták, hogy előadásokat tartanak, 1933 februárjától a társadalomhoz is adományokért fordultak, a Korzó Moziban az országzászlóalap javára díszelőadás során bemutatták az *Égi titánok* című filmet. Minden igyekezet ellenére a szükséges pénz csak 1934 márciusára gyűlt össze.

Az országzászló helyének kiválasztása is hosszú időt vett igénybe. Több elképzelés volt, 1932 augusztusától kezdődően négy javaslat is felmerült, de a végleges döntés csak 1934. április 18-án született meg, amikor a Kisgyűlés „*a Kossuth téri parknak a szobor és Sas főbejárata közötti részt, tervrendezés alkalmával erre a célra készített köröndöt engedte át.*” Így 1934. május második hetében elkezdték az országzászló alapozási munkálatait.

1933 februárjában Pásztor Jánost, a neves vásárhelyi szobrászt kérték fel az országzászló terveinek elkészítésére, aki a felkérést nem tudta teljesíteni. Ezt követően több elképzelés is volt az emlékmű talapzatának megformálására, míg végül az 1934. március 4-i számban közzétettek egy nyilvános pályázatot.

A pályázatra nyolc pályamű érkezett, a bizottság a 4. számú *Nagymagyarország* című pályamunkát ítélte a legjobbnak, melyet Kriván Ferenc és ifjabb vitéz Koncz Péter alkotott. A műről így ír a sajtó: „*Ez a terv modern építészeti vonalakkal, stilizált magyaros díszekkel oldja meg a problémát. A mű főtörzsének elülső lapján egy kardot tartó turulmadár reliefszerűen áll [...] modern építészeti vonalakkal megalkotott hatalmas köztomb lesz az országzászló emlékmű, mind a négy oldalán lépcsőkkel, felső végződésében stilizált magyar díszítéssel.*”

1934. május második harmadára befejeződtek az országzászló alapozási munkái és fel is állították az országzászlót.

OKTÓBER ÜNNEPEIN

Az eddig fellelt fotókon és képeslapokon láthatóak az országzászló feliratai és reliefje. A Kossuth szobor felőli oldalon a felirat a magyar irredenta mozgalom jelmondata, a „NEM, NEM, SOHA!” volt olvasható. A Fekete Sas felőli oldalon a következő szöveg állt: „E HONT ÚJRA NAGGYÁ CSAK FIAINAK SZENT AKARATA TEHETI!”. A városházára néző oldalon a kardot tartó Turulmadár domborműve ékesítette az emlékművet. A Postapalota felőli reliefről sajnos semmit sem tudunk.

Az országzászló avató ünnepségére 1934. május 19-én este Hódmezővásárhelyre érkezett Urmánczy Nándor, aki a következőket mondotta: „Az országzászló hódító úton van. A hódmezővásárhelyi már a 88., amelyet felavattunk...”. Az avatás 1934. május 20-án, pünkösd vasárnapján történt meg, ahol József főherceg is részt vett.

Az ünnepség elején a dalárdák elénekelték a *Hiszkegyet*, utána Thuróczy Miklós, mondott ünnepi beszédet, ezután Urmánczy Nándor mondta el avatóbeszédét: „A világ legegységesebb birodalma volt a magyar, ezt darabolták szét a gonoszok. [...] Ez az országzászló, amelyet most avatunk, a magyar birodalom egységét hirdeti s azt hogy a román, a szerb, a cseh csak megszállás alatt tartja országrészeinket s ez a megszállás csak ideiglenes. Nagymagyarországot nem fogják nekünk visszaajándékozni, Nagymagyarországot nekünk magunknak kell visszacserezni. [...] Most pedig hozzád szólok magyar zászló. Kezdd meg nemzetépítő munkádat és figyelmeztess mindenkor ennek a városnak a népét, de különösen az ifjúságot kötelességeire.”

Soós István polgármester vette át az emlékművet a zúgó éljenzés és taps közepette. Ezután a Városi Dalárda elénekelte a *Nem, nem, sohát* majd vitéz dr. Kozma György, a TESz elnöke, a végén pedig dr. Regdon László, a Turul Szövetség kerületi vezére mondott beszédet. Az országzászló avató ünnepsége a *Himnusszal* zárult, és a cserkészek, levették, frontharcosok, vitézek, iskolások, a Turul Szövetség csapata vonult el tisztelegve az országzászló és József főherceg előtt.

1949. március 28-án az országzászló talapzatát felhasználva felállítják a Szovjet Emlékművet.

Kevés adatunk van a szovjet emlékmű lebontásának körülményéről, csak egy rövid tudósítás 1956 áprilisából: „A vásárhelyi Kossuth téren miután befejeződött az úttest aszfaltozása, hozzáláttak a tér csinosításához. [...] A Kossuth-szobor mellett lévő emlékmű lebontásához tegnap kezdtek hozzá a helyi honvédség DISZ-szervezetének segítségével. Az emlékművet csak ideiglenesen alakították át a szovjet hősök emlékművévé, de a régi országzászló talapzatára épült emlékmű nem fejezte ki azt a hálát, amit a város közönsége érez a felszabadító Szovjetunió iránt.”

Idén a város közgyűlése döntést hozott, hogy Trianon 90. évében illetve Észak-Erdély és a Székelyföld egy része visszatérésének 70. évében visszaállítja eredeti formájában az országzászló emlékművet, hogy emlékeztesse e város lakóit Trianon tragédiájára.

Kovács Ferenc

Szabó Pál:

Hull a magyar...

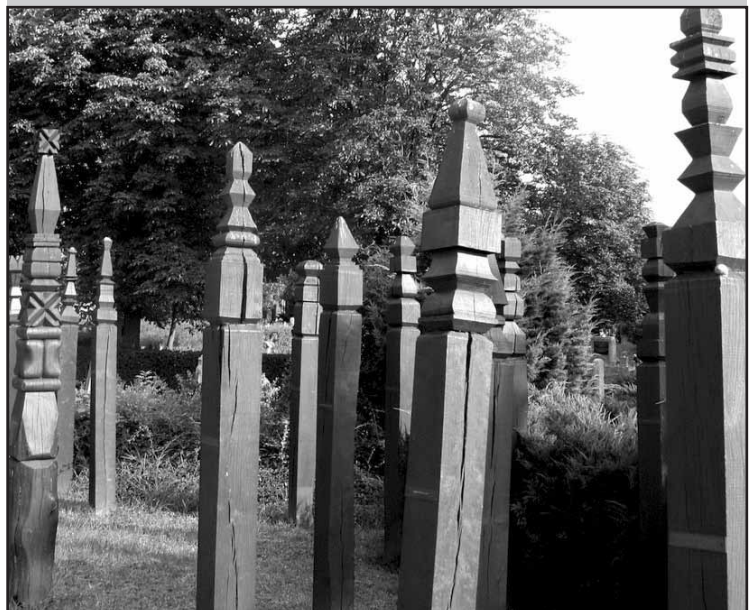
Hull a levél,
fekete-sárga;
vér csordult a
lombhullásba.

Hullt az ország
ifjúsága,
könny tolu! a
Megtorlásba.

Aradi vár
udvarába:
Hullt a magyar
Szabadsága!

Koszorúzunk-
nézzünk rája!
Hull a magyar
magyarsága...

2010. október 6.

KOPJAFÁK AZ ARADI VÉRTANÚK
ÉS GRÓF BATTHYÁNY LAJOS EMLÉKÉRE
(f. Gaál Györgyi)